

Darvasi László

JAUFRE RUDEL

Balog 50 Józsefnek

Akkor már hetek óta Tripolisz körül bolyongtunk. Esett, egyre csak esett. Sártól ragadtak az utak, s a nyirkosság a szívünket is átította már.

Jaufre Rudel, az uram, dalnok volt, a legnemesebbek és a legérzékenyebbek közül való. Egyszer az arcára, pontosabban az éneklő szájára szállt egy elhulló levél. Úgy belebetegedett a dologba, hogy eret kellett vágni rajta, napokig nyomta az ágyat. Zöld volt a szeme, ám ha szavalt, kék árnyalatot öltöttek az íriszei. Én aligha állíthatom, hogy értenék a költészethez, de azt sem mondhatom, hogy nem tanultam meg egyet s mást a gróftól. Jaufre Rudelnek egész életében fáztak az ujjai. Míg az én tenyerem akkor is izzadt, amikor karvastagságú jégcsapok között bolyongtunk Blaye rengetegeiben, hogy őzet vagy vaddisznót ejtsünk. Az uram különben soha nem nyilazott. Kezének remegése, ujjainak bizonytalansága miatt hiába tette volna. Én röpítettem ki a nyílveesszót helyette, többnyire magam is elvéve a célt, rövidlátó voltam ugyanis. De azért néha sikerült egy-két nyúllal, őzgidával meglepni a grófság szakácsait.

Az uramnak akkor nyugodtak meg az ujjai, ha költeményének papirosát tartotta a kezében, akkor nyomban elmúlt a remegése. Hangja magabiztos lett és zengett, éneke magával ragadó volt. Volt azonban egy titkom Blaye grófja előtt. Elhallgattam, hogy magam is tudok írni és olvasni. Nyilván meglepetést okoztam volna, ha egy nap azzal állok Jaufre Rudel elé, hogy az íróállványán hagyott kéziratok értelmét tökéletesen értem, hogy értelmük megvilágítja az elmémet, és föl tudom fogni, hogy az általa oly gyönyörű betűkkel megrajzolt szavak miféle újabb magyarázatokkal egészítik ki a világi történetekben oly kiszolgáltatott helyzetű lélek állapotát. Holott nem, én aztán igazán nem vágytam megtanulni írni, eszembe sem jutott ilyesmi. Csakhogy egy szerzetes fiatal szolgáljaként, kitől az uram egy nap magához parancsolt vagy vett, ha így jobban tetszik, a grófi könyvtár libegő gyertyalángjainak félhomályában addig bámultam a kéziratokat, addig hajtogattam ki a krónikások papirusztekercseit, addig lapozgattam a súlyos annaleseket, bámulva a szavakat és a mondatokat, míg meg nem nyílt előttem a jelentésük. Mámorító, egyszersmind rémületes érzés volt. Úgy megijedtem, hogy azóta dadogok. Mintha diók volnának a számban. Néha szólni sem tudok, el kell mutogatnom a gondolataimat. De nem is ez az igazán lényeges.

Oly reménytelennek látszott a helyzetünk Tripolisz határában, a mindegyre dagadó sárban, az utakat elöntő mocskos szennyben, a vigasztalanul hulló szürke esőben, hogy egy megdőlt cédrus törzsét látva eszembe jutott a szerzetes, akitől Jaufre Rudel elparancsolt, és a maga szolgálatába állított. A második keresztes hadjárat idején történt, a csaknem végzetessé váló, megannyi nemes szívű lovagot elveszejtő 1148-as esztendőben. Jómagam nem sokkal a hadjárat szervezése előtt kerültem a gróf mellé. Jaufre Rudel alig volt tizennyolc éves, de már hírneves dalnok. Magam is csupán húsz földi esztendővel dicsekedhettem. Az egykori szerzetes, aki a szipogó anya és a fiának kissé túlszabott páncélzatát büszkén méregető öreg gróf mellett búcsúztatott bennünket Blaye repkény futtatta várából, váratlanul a fülembé sziszegett.

Nagyobb kínok várnak rátok, mint amelyekben a Fiú részesült, Ámen.
Ott fogtok megdőglenni, Ámen.

Majd lágy mosollyal keresztet vetett az ifjú gróf homlokára, és megcsókolta didergő kezét.

Rudel gróf ekkoriban heves fiatalember volt, vakmerőségei olykor életveszélybe sodorták, meggondolatlanul hevesnek mutatkozott, makacsnak és megátalkodottnak, a lelkében megannyi nehezen kezelhető szenvedély csapongott. Könnyen mondott kíméletlen véleményt az idősebb dalnokokról. Kamaszkora óta írta szebbnél szebb költeményeit. Jóllehet azt sem méltányos elhallgatni, hogy hajlott a szelídebb, megértőbb szavakra is. Hevességét utóbb könnyezve bánta. Nemritkán a mélabú gonosz kis koboldja ült a nyakába, a tekintete üresen fénylett, akár a naptól elhagyott ég, az arca sápadt lett, mint a cipók bele, és csak bámulta az ujjait, melyek már akkor is fáztak és remegtek. Könnye a kézfejére hullt.

Csatlakoztunk tehát a mindegyre sokasodó kereszties csapatokhoz, amelyek hónapon át tartó megerőltető vonulás, majd a körülményes tanácskozás után – előbb Aleppót akarták bevenni – a máskülönben semleges, ám gazdag Damaszkusz ostroma mellett döntöttek. S hogy ez mekkora esztelenség volt, igazolták a következmények. A kereszties seregek hiába támadták a városfalat délről, majd aztán a sziklásabb, kietlenebb keleti oldalról, élelmiszer és víz fogytán mind nagyobb lett a csüggedés, a vitézek lelkét átható reménytelenség. Egyes lovagok, nem is akárcik, már nyíltan lázadoztak. S a környéken sem nagyon akadt mit rabolni. Damaszkusz makacsul, mondhatnám, fölényesen tartotta magát, a müezzin reggeli éneke olyan volt, mintha gúnyolódna Jézus katonáinak hiábavaló erőfeszítésén. Végül menekülni kellett.

Az uram, ez a vakmerő fiatalember szinte ragyogott, boldog volt. A veszély kifényszerítette a lelkét. Én dadogtam a félelemtől, és sokszor a sziklák mögé kellett szaladnom, hogy könnyítsek magamon. Üldözőink közvetlenül a nyomunkban lihegték, a leszakadó csoportokat kímélet nélkül mészárolták le. Núr ad-Dín hadúr bosszúszomjas muszlimjai csakhamar elérték a nehézkes páncélzatú kereszties lovagok zilált menetét, az elhasznált szekereket és a feleslegesen hurcolt harci masinákat. Majd olyan sűrű nyílfelhőt bocsátottak az elcsigázott lovagok fölé, hogy nem túlzok, amikor azt állítom, elsötétült az ég. S ebben a hirtelen támadt halálos éjszakában bizonytalanul remegő csik maradt az ég kékjéből. Jaufre Rudel megbabonázva bámult, megigézve hallgatta a nyílvesszők surrogását, ahogy tompán puffanva hasba, hátba, védtelen tarkóba fúródnak, vagy nagyot koppannak egy lovag sisakján, s talán át is ütik.

Betűk!, kiabálta a gróf. Teleírták versekkel a muszlimok az eget!

Megmenekültünk.

Már nem is tudom, miféle csoda folytán történt. Egy kisebb, spanyol nemesi csapattal nyugat felé, egy halványan derengő olajliget irányába törtünk utat, ott aztán hamar elvesztettük a többieket, de jól hallottuk a hörgéseket és a jajkiáltásokat, a muszlimok egyenként vadászták le a katalánokat. Lázás, fojtogató ködben bolyongtunk napokig, köd gomolygott a szívünkben, sűrű köd uralta a tájat, és Jaufre Rudel mégis boldognak látszott. A lovagvárat, melyek úgy terpeszkedtek a horizont csíkján, mint komor, fenyegető óriások, messze elkerültük. A gróf mosolyogva bámulta a nagyságukat. Azt hiszem, folyvást a halálos, fekete nyílfelhő járt az eszében. A nyílvesszőkkel teleírt ég. Mígnem egy nap leértünk a tengerig.

Már messziről éreztük a só és a partra vetett rothadó hínár illatát. A táj kihalt volt, a homok sárgája lassan fölette a növényzet zöldjét. Csupán néhány csenevész bokor zör-

gött a meg-meglóduló szélben. De pálmafákat láttunk még, melyek a tenger felé dőltek, mintha hódolatukról biztosítanak a nyugtalanul csapongó kékséget. Arrafelé igyekeztünk. Akkorra Jaufre Rudel lelkébe már újra begomolygott a kedvetlenség köde. Újra csak a kezét bámulta. És a keze remegett, mint a szélbe tartott, törékeny faág. Olyan sivatagi részen keltünk át, amely éppen a tengerig lejtett, lassan végleg eltűnt minden zöld, és az összetalálkozó két végtelenség, a tenger mocskos kékje és a homok részvétlen sárgája gyanakodva fürkészte egymást. Sirályok vijjogtak a parton, haldögökön, kagylókon marakodtak. Egyébként a néhány megmaradt, szakadozott térképünket silabizálva úgy véltük, még aznap elérjük Szidón városát, hogy aztán ott találjunk olyan hajót, amely elvisz bennünket a hazánkba, Európa valamelyik biztonságosabb városába, Szalonikibe, Velencébe, ahonnan továbbutazhatunk. De akkor még nem értük el Szidónt.

Egyszerre olyan szél támadt, amelyet én még az életben nem tapasztaltam. Az ég föl-
 üvöltött, mintha óriás bikák vágattak volna odafönt, a léglökések forrón süvítettek végig a tájon, a fák recsegetve hajladoztak, a por sárgán örvénylett az összevissza horpadó buckák között.

Jaufre Rudel fázott.

Maradék tárgyaink nagy részét én cipeltem. Pokrócokat, ponyvákat, a tömlőben ketyegő megposhadt vizet, és szerencsére volt még borunk is. Igen, volt három flaska borunk és néhány gyógyszerünk kígyócsípés, skorpiók és moszkítók ellen. Kevéske kenyér is maradt még, jöllehet az már zöld foltokkal díszítette magát. S az én felügyeletem alatt volt az a néhány viasszal átitatott tok is, amelyekre a leginkább kellett vigyáznom. Irónok, pergamenek voltak bennük, a tintásüvegcsé. A nap már lebukott a látóhatár szélén, a gróf továbbra is elveszetten didergett. Aztán váratlanul alábbhagyott a szél, csak olykor lódította odébb a szürkülő eget. Letáboroztunk, pokrócokkal takaróztunk. Mitévők legyünk, nem tudtuk. Hogyan telik el majd így az éjszaka?

Egyszerre azt vettük észre, hogy nem messze tőlünk zarándokok szítanak tüzet. Ők is most érkezhettek. Hangosan, zavartalanul beszélgettek. De nem értettük a nyelvüket. Valahonnan délről terelték föl az állataikat, a néhány tevéjüket már kipányválták. Az állatok a szürkületben olyanok voltak, mintha homokbuckák keltek volna életre. Igazán különös alakok voltak ezek a zarándokok, mintha egymás testének túlzásait és hiányait próbálták volna kiigazítani. Volt közöttük behemót méretű, és akadt valóságos törpe is, mint ahogy sovány és kövér, hallgatag, hangos vagy visszahúzózó is. Voltak vagy tucatnyian, akár a tanítványok. Néztük, ahogy levackolnak, ide-oda pakolgatják a holmijaiakat, láthatóan rutinosan, s közben egy púpos, mégsem kellemetlen ábrázatú alak egy lányos arcú, szőke fiúnak magyarázott, aki engedelmesen bólogatott, majd ügyes mozdulatokkal pontosan oda verte le a sátrak pányvakaróit, ahová a másik parancsolta.

Mint később megtudtuk, a vándorok Jeruzsálemen keresztül Tripoliszba tartottak. És aztán csak beszéltek, fecsegték, húsokat és lepényeket sütöttek, órákon át eregették szavaikat és mondataikat az egymáséiba, nem veszekedve, de nem is túlzott meghittséggel, ám néha egy-egy mondaton, mint kötésen a vér, átütött a szenvedélyük. Tudom, vannak semmire sem jó, használhatatlan emberi beszédek, melyek csupán önmaguk miatt vannak. Szavak, melyek saját maguk tükörképei. Mint az olyan köpeny, amely folyvást magát akarja magára öltetni. Hallottam ilyen fecsegéseket a hazámban eleget, a grófságban is, a piacon, a városkánk utcáin, de bizony még a templomban is. Az ember

néha úgy beszél, hogy temetőt épít a szavakból, melyek a nyelv földjéből úgy merednek ki, mint a holtak sírkövei. De ezek a zarándokok nem így beszéltek. Este volt már, késő este. Meghittent lobogott a tábortűzük lángja, néha fölsistergett, füstöt eregetett, ki tudja, honnan volt ennyi fájuk, és ők csak beszéltek.

Őszintén szólva nem emlékszem arra a pillanatra, amikor elhangzott az a név, és szinte beragyogta az összes addigi szót, elejtett mondatot. Fölöttük már régen pislákoltak a csillagok. S a közelben, ahol a buckák hullámozni kezdtek, föl-fölvöltött a sakál. A tevék nyugtalankodtak. Elhangzott az a név, mire a szél lassú, szerelmes táncba hívta azt a néhány pálmát és csenevész olajligetet, melyek az oázist voltak hivatva jelezni, melynek két végében táboroztunk, mi és ők, a fecsegő, gyönyörűen beszélő vándorok.

Az uram egyre jobban didergett, de azért erősen figyelt. Én a foga vacogását hallgattam, ő a vándorokat hallgatta.

Mindez eszembe jutott, ahogy évek múltán Tripolisz környékén bolyongtunk, mert elindultunk ide, ahhoz az asszonyhoz, ahhoz a nőhöz, akinek akkor még csak a nevét hallottuk ki egy ismeretlen nyelv örvényléséből. Nem pontosan mondom. Az idő múltával sok mindent megtudtunk erről az asszonyról, akinek a nevét a sivatagi vándoroktól hallottuk először. De hát ki lenne az a balga, aki föltétlenül megbízna a szóbeszéddek hitelességében?

Micsoda dolog egy nő neve?!

Micsoda események a tettei, amelyek oly messzeségben történnek, s amelyeket csupán a képzelet tud hitelesíteni?

No igen, a róla szóló rosszhiszemű vagy fölmagasztaló hírek. Ellentmondások voltak, de Jaufre Rudel mindig figyelemmel és kíváncsisággal hallgatta őket. Jeruzsálem és környéke maga volt a politikai mótely. A cselszövések, az ármányok, a hirtelen megkötött, majd éppoly váratlanul fölrugott szövetségek képmutatásainak, a hatalmi téboly mégiscsak ésszerű élet-halál harcainak színháza. A királyi lakok ajtajai alól rendre mérgezett, fekete vér csordogált ki, és a türelmetlenül várakozó utódok csizmája elé folyt. A töröket gyakran fenték, jámbor szerzetesek főzögették a mérgeket. Szelíd templomos lovagok kezdték tanulni az ölés mesterségét. Hóhér, orgyilkos sohasem unatkozhatott. A muszlimok rendre hadba indultak, és nemigen ismerték az irgalom természetét. Ha igen, az valami üzleti alkalom volt mégis. A hatalom errefelé nem szült jóságot, sem pedig szépséget. A félelem biztonságát talán megteremti.

De nem, nem, azok a zarándokok nem ilyesmi dolgokról beszéltek a sivatagi éjszakában. A szépségről és a jóságról beszéltek.

Hodierna!

Hodierna!

Nem akart elhamvadni a vándorok tüze. A gróf egyszerre intett nekem, segítsek. Belékaroltam, és bár a térde meg-megcsuklott, ellentmondást nem tűrve botladozott felénk.

Mit akartok?, pillantott ránk a púpos. Nyilván ő volt a vezetőjük.

Az uram meg akarja venni az egyik tevét, mutogattam.

Most?

Igen, most, bólintottam.

Miért?

A gazdám fázik, mutattam.

És ha lesz tevéje, nem fog fázni?

Azt mondja az uram, akkor nem fog fájni, szólaltam meg akaratlanul, de mintha értették volna.

A behemót nevetett azon, miféle kinnal töröm a szavakat, hogy szinte ki kell köpnöm őket, mint a kavicsokat. Hogy úgy beszélek, mint aki fuldokol. Vonogattam a vállamat, de elégedett voltam, mert lehetett érteni, mit szeretnék.

Miért nem vár holnapig az urad?, mutogatta a púpos. Holnap olyan hőség lesz, hogy a háta is meggyullad. Bírja ki pirkadatig. Más is kibírja.

A legsatnyább jószágot választották, mert csak beadták a derekukat. A gróf lágyan, szinte szeretettel paskolta meg a teve pofáját, mint aki megbocsátást vár tőle, majd intett, tegyem a dolgomat. A vándorok feszülten bámultak. A két mellső láb szalagjait kell elvágni egyetlen, gyors suhintással, hogy az állat ne tudjon kirúgni vagy elrohanni. Így is tettem. A teve térdre rogyott, a füle alatt ekkor kellett nyakon döfni. Hallottam, hogyan reccsen a gerince vége, amit éppen elért a töröm hegye. Még rángott kettőt, aztán vége volt. A vándorok némák maradtak, nem mozdultak, kicsit közelebb húzódtak, figyeltek. A homok bőfögre itta az állat véré, a sakál közelebről üvöltött. Rúgnom kellett a tetemen, hogy a dög egészen az oldalára heveredjen. Merev lábai a vándorok felé mutattak. Akkor fölvtágtam a hasát, a belei lassan omlottak a homokra, álmatag kígyók, csúszómászók voltak. A gróf odatérdelt, majd két karját könyékig nyomta a tetem föltáruult bendőjébe.

Jaj, mit csinál, fogta fejét a lányos képű fiú megrettenve.

Krisztusom, nyögte a behemót, ezt megértettem. Megértettem ezt a szót, hogy Krisztus.

De akkor már, nyilván már akkor is a fülemben sistergett a név, Hodierna, Hodierna.

Semmi különöset, csak melegíti a kezét, mutattam.

Miért pont a kezét?, kérdezte a lányos képű.

Írni akar, mutattam, írni. Így. Ez az írás. Így kell csinálni.

Ti tudtok írni?

És mit akar írni a gazdád?, lépett közelebb a púpos.

Adtok fát?, mutattam a fahalomra. Kellene egy kis fény nekünk is, dadogtam. Furcsa volt, mintha jobban értették volna egymást. Értik, amit beszélek? Így lehetett, mert én is értettem őket.

Azért, hogy írjon?, kérdezte elképedve a törpe.

Azért.

A fa arra való, hogy meleg legyen, jegyezte meg a púpos.

Talán pap a te gazdád, aki tevéket térít?, ezt a behemót kérdezte gúnyosan.

Nekünk arra kell a fa, dadogtam, hogy gazdám, Jaufre Rudel, aki, ha tudni akarjátok, a provanszáli Blaye grófja, verset tudjon írni.

Mit akarjon írni?!

Költeményt.

Nem kérdeztek többet. Azt hiszem, ez a fejlemény egészen megdöbbenetete őket. Egy ember, valószínűleg nem ép elméjű, bár tehetős, verset akar írni a sivatagban. Hát írjon a balgája. És adtak fát, még a tüzet is fölszították. A gyerek még lemetszette a teve púpját, az a zsiradék is jó lehet valamire. A gazdám papirost és tollat vett elő, és a tábortűz mellett rózta a sorokat egészen a pirkadat vöröseig. A tenger szelíden, szinte hullámtalanul ringott. A sakál ült, bámulta őt, a teve felé szimatolt. Szeme végig pirosan fénylett

az éjszakában. A teve belei szaglottak. A járványok után maradó döngutaknak van ilyen szaga. Meg a hatalmas sírgödröknek, ahová az elhullott katonák tetemeit dobálják egy véres ütközet után.

Ekkor született az első canso, amelyet Jaufre Rudel, Blaye grófja Hodierna jeruzsálemi hercegnőhöz írt. Ahhoz az asszonyhoz, akiről a sivatagi vándorok is beszéltek. Hodierna, Hodierna, igen, a neve többször elhangzott a sivatagi éjszaka mélyén.

A hercegnő a küzdelmes életű, sokat hadakozó, rabságokat is megsínylő II. Balduin jeruzsálemi király harmadik lánya és Rajmund tripoliszi trónörökös felesége már évek óta, aki az anyja lehetne a suhanc Jaufre Rudelnek. Legalább húszesztendőnyi különbség van közöttük. És Jaufre Rudel a Levante sivatagában, a tenger mormolásától kísérve, a pislákoló csillagok leelkedése közepette megírja hozzá az első szerelmes cansót, melyben szerelme őszinteségéről és tisztaságáról biztosítja vágyai asszonyát, miközben megénekle abbéli szomorúságát is, hogy az élet úgy alakítja sorsaikat, hogy soha nem fogják látni egymást, de az ő szerelme akkor is örök. Örök marad, mert az ég vállalt érte felelősséget.

A sakál már a teve beleit falta.

Tripoliszba tartanak?, kérdeztem a púpost.

Oda. Miért?

Lenne még egy megbízatás.

Több tűzifánk nincs, a vizünk is kevés, vont vállat a behemót.

Ezt kellene eljuttatni Hodierna hercegnőhöz, nyújtottam át a költeményt, amelyet előbb, megóvando a viszontagságoktól, viaszos tekercsbe bújttattam.

Amikor az utolsó teve is eltűnt a homokbuckák közt, azt dadogtam a grófnak, hogy a vándorokról valójában semmit sem tudunk. Talán nem is Tripoliszba tartanak. Miért bízhatnánk abban, hogy egyhamar a hercegnő szeme elé kerülnek az ő rajongó sorai?

Jaufre Rudel remegő kézzel mutatott a tevére, melynek tetemét már három sakál falta, aztán a pislákoló tűzre, amit a vándorok hagytak maguk után, majd a kisimult, békés tengerre, és ez körülbelül azt jelentette, hogy nem voltak ezek hamis lelkű emberek, csak éppen balgák. Tenyérynyi hal dobálta magát a part homokjában, a sirályok lecsapni készültek. A gróf odalépett, fölemelte, megcsókolta, és visszaengedte a vízbe.

Hodierna?, dadogtam.

A gróf bólintott.

Végül egy fürgé föníciai vitorlással értük el Velencét, s kereskedők, európai karavánok társaságában innen jutottunk haza, Blaye grófságába. Hamar őszt lett, a környező lankákon vígan szüreteltek, az újbor pezsgett, sajtók erős szagát kínálgatták a langyos őszi szellők, a grófság hatalmas tölgyeseinek véres lombjait sárga koronák díszítették. Dalolva recsegték a vízemelők, melyek a kis csatornában a földek és a szőlők felé terelték a vizet. Jaufre Rudel búskomor volt. Remegett a keze. Fázott. Egyre jobban fázott.

Egy nap a lankák fölé süvítettek a csikorgó szelek, a hó már gyakran festette fehérre a tájat, és a gróf alig mozdult ki a szobájából. Sokat olvasott, sokat ivott, sokat írt. Hodiernához róttá a szerelmes sorokat természetesen, és kurírok, kereskedők vitték tovább aztán a leveleket a messzeségbe.

Mígnem egy napon egy ismeretlen lovag kért bebocsátást az udvarházba. Ez már a következő nyár volt, a gesztenyefák lassan barnára égtek. A lovag, aki megjárta Jeruzsálemet, Szíriát, Alexandriát és Tripoliszt, fontos híreket hozott, sokat tudott. Számos

ütközetben vehetett részt, ferde volt az orra, és őszülő halántékán hosszú sebhely fénylett. Hiányzott az egyik hüvelykujja. De szépen, összefüggően beszélt.

Hodierna hercegnőről hozott hírt.

Az uram ült vele szemben, remegett az egész teste, borral kínálta a lovagot, nem szólt.

Honnan hallotta a híreket?, dadogtam közbe.

Elég csak kicsit lófrálni a Jeruzsálemi Királyság piacain. A kofák, a datolyaárusok és a kovácsok mindent tudnak, a lovag mosolygott. És zarándokok is terjesztik a meséket Hodierna hercegnőről.

Miféle zarándokok?

Van köztük egy púpos.

Jaufre Rudel bólintott, a púpos.

A lovag többször is kortyolt a boroskupából, a piros lé az állára folyt. Majd hozzát kezdett.

Azt eddig is tudtuk már, hogy Hodierna volt Balduin jeruzsálemi király harmadik gyermeke, és az apjuk úgy neveltette a lányait, mint lehetséges örökösöket. E kalandos életű királlyal nem bánt bőkezűen a sors. Bármennyit is imádkozott, bárhogyan is kérlelte az Urat, nem született fia. A jeruzsálemi király sorban négy lányt nemzett, Melisandét, Haalist, Hodiernát és Iovetát. Hodierna volt a harmadik lánygyermek. S már őt is, akár a többieket, kicsiny korától arra nevelték, hogy uralkodó lehet belőle.

Hodierna gyerekkorában kapott egy kismajmot, aztán amikor az állat megnőtt, és ragaszkodni kezdett hozzá, végig kellett néznie, hogy elválasztják tőle, és bedobják a leopárd ketrecébe. A lány zokogott, és olyan fényes volt a könnye, hogy a szolgák hunyorogtak. Ruháját leszaggatva, mezítelenül szaladt bele a rózsalugasba, melyet anyjának örmény kertésze nevelt. És nem sikoltozott, nem kiabált. A tüskék okozta sebek később apró kis rózsákká váltak hófehér bőrén. Egy hétig nem evett, néma volt, lehuny szemhéja alól lassan csorgott a fényes, vakító könny, amit az egyik szolga gyűszűbe gyűjtött, és lopva itta. Rajtakapták, véresre korbácsolták. A kislány gyógyult, végre új állatot kapott, kedvesebbet, játékosabbat, mint az előző. Ezt a kismajmot is ő nevelte, még inkább megszerette, de ezt már, apja parancsa szerint, ő maga pusztította el, mérgebe mártott túvel kellett sebet ejtenie rajta, majd végignéznie haláltusáját. Azt már magam sem hittem, ahogyan a lovag állította, hogy egyszer egy leopárd ketrecében kellett az éjszakát eltöltenie, csak hogy szokja a félelmet.

Jaufre Rudel hallgatott, néha töltött a lovag kupájába, maga is ivott, de nem szólt. Néztem az ujjait, most nem remegtek. A tekintete lázasan fénylett.

A továbbiakban a bortól kissé mámorosan azt magyarázta a lovag, hogy a királylányokat erre hivatott tanítók oktatták a hazugságra, az ármányra és a hűtlenségre. Arra, hogyan lehet békétlenséget szítani barátok és szövetségeseik között.

De a templomban gyönyörű, fehér ruháikban, térden állva úgy imádkoztak, mint az angyalok. Az anyjuk, aki edesszai örmény volt, rászoktatta őket a cukorra és arra, hogy a szőnyegen kuporogva is tudjanak enni.

A lányok már kiskorukban is összetartók voltak, sokat jártak együtt. Mindig különleges esemény volt, amikor együtt sétáltak ki a palotából. Néhány kivont kardú katona kísérte őket tisztas távolból. Szegény Haalist támogatni kellett, ő csenevész volt, az embernek az az érzése támadt, ha rápillantott, hogy az arcára folyamatosan hull a hó. Pedig ki tudja, hogy Jeruzsálem kopár környékén miféle dolog a hó. Liszt vagy hó, egyre megy. De amerre csak vitte őket aranyozott cipőcskéjük a város mocskában,

csengőszo kísérte őket. Ők meg a csilingelő nevetésükből csináltak csalétket. De csak az egyiküknek varrtak titkos csengettyűt a suhogó szoknyájába. Néha egészen messzire, a piacok utolsó sátráig vagy az őrbódékig, a fürdő oszlopos árkádjáig sétáltak egymásba karolva, dúdolva, halkán énekelve. Természetesen a legidősebb nővér, Melisande vezette őket. Ő mutatott rá egy tetszőlegesen kiválasztott árusra vagy vándorra, akinek ki kellett találnia, kinek a szoknyájából szól a csengettyű. Ha a nyomorult helytelen választ adott, börtönben végezte, talán el is veszejtették. Ha eltalálta, amire nem volt túl nagy esélye, némi arany ütötte a markát.

A lovag a tüzet bámulta.

Azt mondta, igencsak fáradt, most már nyugovóra térne.

De a gróf intett, folytassa csak.

A lovag sokat ivott. Már akadozva beszélt, de engedelmeskedett, folytatta a beszámolót.

Azt beszéltek, hogy ezeken a játékokon Hodierna rendre csalt. A pillantásával jelezte a kiválasztottnak, melyik testvére szoknyájában rejtőzik a csengő. És becsapta a szerencsétlent. A lányok rendszeresen megjelentek halálos bajvívásokon, kivégzéseken. Különösen a lefejezéseket szerették, ahogy a levágott, csodálkozó tekintetű fejet hegyes póznára tűzik.

Jaufre Rudel hirtelen intett, elég mára. A lovag nyugovóra térhet. Nyugtalan éjszaka következett. Tudtam, hogy az uram ír. A várkertben hiába huhogott a bagoly, és hiába suhanta körbe-körbe a várkertet, mint akit ingerel, hogy a csalogány félelem nélkül dalol.

A lovag hajnalban ellovagolt Párizs felé.

Még aznap reggel megkaptam a következő cansót, melyet a gyóntatónak adtam át másolásra. Aztán ez a vers is útra kelt a vágyn, de sohasem látott nő felé, és ki tudja, hogy célba ért-e.

Ez a szószátyár lovag is az eszembe jutott, miközben Tripolisz környékén keringtünk az 1160-as esztendőben. Az ég nem kegyelmezett, ontotta ránk hideg, mocskos vizét. Mintha ez a szikár, kietlen táj föllázadt volna, hogy rámerészkedtünk. Sártól ragadó utakon botorkáltunk, át voltunk fázva, a lovakra kötözött málhákból csöpögött a víz. De a viaszos tokok biztonságban voltak. Láttunk összedőlt viskókat, házakra csúszó földfalakat. A tapasztott házfalak megszívták magukat esővízzel, és összeroskadtak, nemritkán az éjszaka mélyén alvó családokat temetve maguk alá. Találkoztunk megháborodottakkal, akik mindenüket elvesztették, láttunk koldusokat, leprásokat, félmeztelenül bolyongó gyermekeket.

Hodierna, mondta Jaufre Rudel.

Hodierna!

Jaufre Rudel egy éve kelt útra, hogy mégis megpillantsa szerelme tárgyát, a szépséges Hodierna hercegnőt, akinek folyton arról írt, hogy az a sorsuk, hogy nem láthatják egymást.

S miközben esett és fújt ott, Tripolisz határában, más is az eszembe jutott. Talán éppen arról a szőke, meztelen gyerekről, akit az út mentén pillantottunk meg. Kenyeret vettem neki, mire ő elszaladt, talpacskái dobálták a sárscimbókokat. A kenyér a sárba hullt. Lekászálódtam a lovamról, a kenyérdarabot a közeli bokor ágai közé illesztettem. A gróf bólintott. Tudtuk, a gyerek a közelben megbújva figyel. És ha messze járunk, majd érte jön. Igen, ahogy továbbhaladtunk, eszembe jutott, hogy egyszer láttam ura-

mat a szobájában, véletlenül nyitottam rájuk, vagy talán hallottam, hogy a gróf igent mond, jöjj be, gyere csak. Beléptem hozzá. Kisgyermek ült az ágya szélén, sápadt, égő tekintetű kisfiú, valamelyik szolgáló kiálló bordájú, fehér bőré kölyke, a gróf kezét lehelgette. Majd két vézna combja közé vette Jaufre Rudel remegő ujjait, és lehunyta a szemét. Jaufre Rudel lehajtotta a fejét, láttam, jár a szája, mint amikor magában ír. Aztán mosolyogva fölnézett. Igen, az a fiú is meztelen volt. Tőlem soha nem kért olyasmit Jaufre Rudel, ami a vágyaimnak vagy természetemnek ellenére lett volna. Olykor magam is meghágtam egy-két szolgálót vagy falubéli lányt, egyszer még az intéző feleségét is, aki közben elszellentette magát, de különösebben nem érdekelt a dolog. Egyébként sem tudom, mit teszek, ha arra kér a gróf, hogy vetkőzzek le, lehelgessen az ujjait, hogy verset írhasson. Hogy öleljem át. Lehet, hogy őt szerettem igazán, Jaufre Rudelt. Nem tudom, nem értem. Csak azt tudom, hogy szolgálni akartam. Mellette akartam lenni. Óvni akartam.

Mindig tudtam, mikor hentereg a szobájában szajha, mikor kéreti magához a tenyeres-talpas szakácslányt, aki sikongatva élvezett el, és a végén úgy búgott, mint valami gerle. Jaufre Rudel olykor több nővel töltötte az éjszakát, ittak, dorbézoltak, a nők visongtak, egymásba kapaszkodtak, fogdosták a másikat, félmeztelenül szaladgáltak a folyosókon.

Miközben a versek rendszeresen szálltak Tripolisz felé, és a gróf nem várt választ. Hol lovagok, hol vándorló szerzetesek, máskor jól megfizetett kereskedők vitték a verseket óvó tekerceseket. A visongó lányokat végül kilökdösték a gróf szobájából, de mire kelt a nap, elkészült a következő canso.

Hodierna, mondta a gróf a kelő napnak.

Hodierna, mondta a napnyugtának.

Egyszer Platónról beszélt, tavasz volt, sárgállott az aranyeső, rügyeztek a fák, és láttam egy gólyát körözni a közeli majorság fölött. A gróf kialvatlan volt, vörös foltokat, harapásnyomokat láttam a nyakán. A keze remegett. Didergett, ahogy mindig is. Mondom, Platónt emlegette, arról beszélt, hogy a lelket jobban kell szeretni, mint a testet. A test, a mi romlandó, bűnös testünk bárkié lehet. A szajháké. A pénzé. A királyi trón mérgezett tükkal teleszurkált puha párnáié. A paráznságé. A hóhéré. De a lelkünk az éggel tart kapcsolatot, mindazzal, ami jó és szép lehet, avval a másik világgal, ahonnan voltaképpen leszállt a porba és a földi mocsokba, és ahová visszatérhet egyszer.

Azt kérdezte váratlanul, a lelkemet vagy a testemet szeretem-e jobban.

Dadogtam valami bizonytalant, én ezekhez a dolgokhoz nem értek.

Megvetően nézett rám.

A lélek vágyódik. A test csak az akarás szennyes fegyverét használhatja. A vágyódás azonban egy előzetes tudás, egy korábbi életünk szépséges kiteljesedésének a tisztá eszköze. Hodiernában ő ezt a szépséget és jószágot megtalálta. A szóbeszédekkel nem foglalkozik, jóllehet mulat rajtuk.

Ez is az eszembe jutott, ahogy Tripolisz felé botorkáltunk. Jaufre Rudel mindig is az elérhetetlenség és a távolság mindenekfeletti fontosságát hangsúlyozta. Valóban szívesen hallgatta a Hodierna tripoliszi grófnőről szóló pletykákat és mendemondákat, szívesen hallgatta a hercegi udvarról szóló krónikákat, de nem érintette különösebben a pletykák mérge.

Hanem egy napon mégis útra kelt.

És ez első pillantásra egészen fölfoghatatlan cselekedet volt. Ő, aki egyre gyakoribb és mélyebb mélabújában mindig is azt hangoztatta, hogy az igazi, az égi szerelem csak

a messzeség tisztaságában, az érinthetlenség szépségében teljesedhet ki, egyszerre úgy döntött, fölszámolja a távolságot, ami a szerelmétől elválasztja. Korábban mindig azt magyarázta, hogy ami közel van, bepiszkít, elront, meggyaláz. Isten is a távolsággal gyógyít és ad reményt, bármennyire is közel érezzük magunkhoz. Gondoljak arra, hogy Isten a távolság segítségével mutatta meg az ember erejét a jóra. Először a teremtés hetedik napján, amikor váratlanul elhagyta Ádámot és Évát. Ott hagyta őket a bűn mocsarában. Vágyakozzanak csak utána, megkeresni már úgyszemint lesz módjuk. Ám a második példa még ékeesebb, még fájdalmasabb.

Emlékszem-e, hogy a kereszten szenvedő Jézus mit kiáltott Istennek utolsó szavaival? Emlékeztem rá, el is dadogtam neki.

Nohát látod, mondta a gróf, Isten a távolság szívének legmélyébe helyezte magát, hogy aztán így vegye magához a gyermekét. A szerelem is ilyen. Csak a lelkünk által teljesedhet ki. Mert a léleknek van tekintete a távolságra. A test csak a testre láthat, és a testek elrontják egymást. Érted?

Bólogattam, igen, értem, de nem vettem volna mérget rá, hogy valóban mindent fölfogott az én korlátolt elmém.

S mégis elérkezett az a pillanat, hogy Jaufre Rudel minden eddigi elvének, ideájának, magyarázatának és fölfogásának ellentmondva, a távolság ellen indult hadjáratba.

Mint aki magát tagadja meg.

Miért volt szüksége Jaufre Rudelnek, amikor egy nap azt parancsolta a szolgálknak, hogy hosszú útra málházzanak?

Nem kertelek, volt az okokról sejtésem. S ez elég komoly sejtés volt. Indulásunk előtt néhány héttel tarka gúnyába öltözött alak, szerintem afféle vándorkalandor kért bebozósítást a kastélyba. Szép arcú fiú volt máskülönben. Az egyik kézfeje vigyorgó halálfej, a másikra kereszt volt tetoválva, a keresztet kígyó fonta körbe. Jól tudtam, hogy hazudik, akár a kígyója. Vagy legalábbis a hazugság krónikása. Sántított, rövidebb volt az egyik lába.

Dadogsz?, kérdezte, miután alaposan beevett a konyhában. Zsirtól fénylett a pofája. Így beszél, mondtam.

De hát ez a dadogás, nevetett, törölgette magát.

Nem, mondtam, ez egy ilyen beszéd. Lehet dadogásnak is gúnyolni, de ezzel sem mire sem megyünk. Mert hiába dadogok, te, barátocskám, akkor is érted a mondanóm lényegét. Megérted, hogy semmirekellő alaknak tartalak. Bizony annak látszol. Annak bizony! Nem értem, miért adott szállást neked az uram.

Végül csak bejutott a grófhöz.

Ez a sima modorú, kellemetlen alak arról kezdett el fecsegni, hogy Hodierna hercegnő látni kívánja Jaufre Rudelt, a világ legjobb dalnokát. Kiféle, miféle ember lehet az, aki így szólítja meg a lelkét a gyönyörű verseivel. S hogy miért éppen őt?!

A gróf, mennyire örültem ennek, megvetően mosolygott.

A sima modorú nem adta föl, beszámolt arról, amit egyébként más forrásokból is hallottunk már, hogy Alfonz toulousi herceg partra szállt Tripolisz hercegségben. Ez a szomorú végű kaland egyike volt a sok hasonló trónkövetelésnek. Alfonz jámbor fickó volt, mégis sikerült megzavarni az elméjét és megmérgezni a lelkét, hogy követelje a trónt. S Alfonz követelte is, jámbor lelke ellenére nem éppen keresztényi jámborsággal. Tombolva. Fenyegetőzve. Kivont karddal. A válasz nem késett. A hírek szerint Hodierna táncolt a boldogságtól, hogy személyesen kéretheti maga elé az orgyilkosokat. Leírhatatlan szépségével igézte meg őket.

Jaufre Rudel továbbra is gúnyosan mosolygott.

A sima modorú kitartóan folytatta.

Végül is hihettük-e a szóbeszédnek azt a változatát, hogy bizonyos porok és gyilkos csöppek, miután a szájba jutottak, a szavakat mérgezik, így nem kell tört, kardot, mérget vagy egyéb orgyilkos eszközt használni, elég az illetőt megszólítani, váltani vele néhány szót, hogy az néhány órán belül görcsökben fetrengve búcsúzzon az életétől. Azt beszéltek, Hodierna a kiválasztott gyilkost maga küldte tovább nővéréhez, Melisande királynőhöz, aki aztán e gonosztevőt a gyanútlan és jámbor, ám éppen nem egészen jámbor magaviseletet tanúsító, éppenséggel félrészeg Alfonzhoz irányította. S Alfonz úgy végezte, mint a saját hányadékukba fulladó kutyák.

De ezekben az években Melisande királynőnek is megvolt a maga nagy baja, saját fia tört ellene, ebben a bajban viszont Hodierna állt mellé. Miközben a férjét, Rajmundot égető féltékenység gyötörte, és talán oka is volt rá. Akkor már mindennaposak voltak a palotában a veszekedések. Rajmund, a férj kolostorba akarta küldeni Hodiernát, el akarta zárni a világi hívságoktól és csábításoktól, de az asszony úgy nevetett, hogy pacsírták szálltak ki a szájából. A vizály odáig fajult, hogy Hodierna végül asszaszin orgyilkosokkal ölette meg a férjét. Az asszaszinok magányos gyilkosok, és csak tört használnak. Amikor elindulnak a feladat végrehajtására, lehunyják a szemüket, és csak akkor nyitják ki újra, ha az áldozat torkából bugyogó vér fekete párnát terít a halott feje alá.

A gróf még mindig gúnyosan mosolygott.

De ekkor a sima modorú is elmosolyodott, kivillant az ínye, a tiszta, fehér fogsora. Váratlanul vásznat vett elő. Óvatosan széthajtogatta. Kicsiny aranyozott keret fogta körbe egy gyönyörű asszony festett arcát.

Ő az, mondta a sima modorú, Hodierna tripoliszi hercegnő.

Jaufre Rudel elsápadt, meg kellett kapaszkodnia az asztalba. Döbbenet bámulta a valóban gyönyörű női arcot.

Eladom neked a képet, uram, mondta a sima modorú.

A herceg lehunyta a szemét. Remegett a keze, remegett az egész teste. Aztán újra a képre tekintett.

Nem tudhatom pontosan, mi mehetett végbe a lelkében, leginkább arra gondoltam, hogy szerelmének tárgya, aki most, lám, formát és testet öltött, aki megmutatta magát, aki kiemelkedett az égi homályból és messzeségből, egészen megigézte.

Hodierna.

Aztán nyugodtan nyúlt a kép után, egészen közel emelte az arcához. Sokáig nézte, forgatta. Folytak a könnyei. Még aznap kifizette a fickót, majd kipenderítette a kastélyból. Vérebeket küldött utána.

Mi meg Tripolisz határához érkeztünk végre. Váratlanul kitisztult az ég, a nap fölragyogott, s a boltozat keleti felén még ott húzódott egy sűrű sáv, fölöttünk már tombolt a kék. Jaufre Rudel szíve fölött ott lapult a kicsiny kép, a gyönyörűség Hodierna festménye. Némi huzavona után, csak mert az örököt le kellett fizetni, bejutottunk a városba. Átvágtunk a nyüzsgő piacon, a halárusok és a birkások, gyümölcsösök között, Jaufre Rudel még ivott egy falikút csobogó vizéből, hűsítette az arcát, aztán fület vett. A közeli kis templom lépcsőin ülve ettünk, bámultuk az embereket. Mindenféle népség, hangosak, szenvedélyesek. Rámutattam egy alakra, aki mintha utánunk leskelődött volna, de a gróf csak megvonta a vállát. Pedig már biztosan követtek. Biztosan tudták, hogy itt vagyunk. Miért volt szüksége effajta elővigyázatosságra, föl nem foghattam. Néhány

perc múlva ott álltunk a hercegi palota előtt. Lenyűgözött a látvány, az égbe szökő tornyok, a boltíves kapuk, a hatalmas, soktéglás falak. Komor örök állták utunkat.

Hodierna hercegnőhözjöttünk, dadogtam, majd a gróf felé intettem, ő az uram, Jaufre Rudel, Blaye grófja. Egy esztendeje vándorol, hogy láthassa Hodierna hercegnőt.

Egy éve?!

Csaknem egy éve?!

Az örök kiröhögtek, de az egyik nyomban befutott az udvarra, hogy jelentést tegyen. Bevezettek bennünket a palota udvarára, majd legnagyobb meglepetésemre nyomban elválasztottak az uramtól. Őt egy sötét árkád alá lökdösték. Nem akartam hinni a szememnek. Mintha meg is ütötték volna. Térdre esett. Megrugdosták. De még visszamosolygott rám, intett, hogy jól van, ami van, ennek így kell lennie. Velem kitüntetően udvariasan bántak, mintha ugyan én lennék a gróf, nem pedig a szolgája. Mocskos voltam, szaglottam. Az árkádokat, melyeken áthaladtunk, rózsák sűrű függőnyei borították. Kis tavacska kékllett az egyik belső udvaron, benne liliomok, tavrírózsák világítottak fehéren. Fényes terembe jutottunk végül. Csupa márvány, arany és ezüst mindenütt. És ahogy fölbotorkáltam a márványlépcsőn, egyszerre ott állt előttem Hodierna hercegnő.

Öreg volt és csúnya.

Zörögtek rajta az arany karperecek, a smaragdos fülönfüggők. Az orra szinte kiugrott az arcából, a szája lefittyedt, a bőre ráncos volt, a szeme keresztbe állt, a teste satnya volt, jól láttam, hiába is takarta gyönyörű, kézi varrású mintákkal díszített selyemruha. Majom ült a vállán, diót rágcsált.

Szóval eljött Jaufre Rudel?, mondta.

Eljött hozzád, úrnőm.

Miért beszélsz így? Gúnyolódsz?

Így beszélek, úrnőm, mások úgy mondják, dadogok.

Eltűnődött, intett a majomnak, takarodjon. Az függén a sarokba szaladt, ketrece volt ott neki. Hodierna járkált kicsit, majd intett a szolgáknak, akik nyomban egy csempézett fürdőbe vezettek. Fiatal, félmeztelen nők fürdettek, tetőtől talpig átmosták a testem, kenőcsökkel, olajokkal kényeztették a bőrömet. Megvizsgálták a hímtagomat. A körmeimet kisikálták. Mentaleveleket kellett rágcsálnom. Aztán különböző, a mozaikos kövezetig lengő, áttetsző függönyökön és madárkaábrákkal díszített fátylakon keresztül félhomályos szobába vezettek. A nehéz faajtó halkán csukódott be mögöttem. Hodierna hercegnő feküdt a baldachinos ágyban. Mezítelen volt. Csak álltam, nem értettem, mi ez az egész.

Basszál meg, mondta halkán.

Basszál meg, szinte esdekelt. Olyan lett hirtelen, mint egy öreg, könnyörgő kislány. A bőre ráncos, a hasa horpadás. A combja vékony. Folytak a könnyei.

Basszál meg, te szolga.

Odaheveredtem mellé, a hasát, a mellét simogattam. Megcsókoltam, a számba harapott. Szívta a vállamat, körmei a hátam húsába vajtak. A mellbimbóját csókolgattam. Száraz ölébe vezette a hímtagomat, fel s alá mozgott, nyögdecselt, lihegett, aztán hasra fordult, s a fenekét mutatta, és én behatoltam oda is. Azt hiszem, ötször lett jó neki, a hímtagomat a szájába vette, kiömlő magomat szétkente az arcán. És sírt, nyöszörgött. Könnyei összekeveredtek a magommal. Aztán simogatta a hajamat, a mellkasomra fektette a fejét, néha a mellembé harapott. Gyümölcsöt hozatott, datolyát, fügét, narancsgerezdeket. Az öléből kellett kinyalnom az olíwabogyókat.

Mesélj Jaufre Rudelről, mondta végül.

Remegtem a félelemtől.

De dadogtam neki az uramról, meséltem a Blaye grófság madarairól, az éjszakai baglyokról, a fecskékről, melyek fészket építettek a kis kolostor falára, és minden évben visszatérnek. Meséltem neki az éjszakai csalogányokról, a fülemülék énekéről, meséltem neki arról, hogy a gróf egész életében fázott, és csak őt, Hodiernát akarta, ő volt az álma, a vágya, az ideája, s hogy bárki idegen vagy vándor tévedt a grófságba, csak őrá kérdezett. Meséltem arról, hogy a mi őszeink szelesek. Komorak, mint a reménytelen szerelmesek lelke. A tenger kedvetlen lesz, és nem hajlandó az ember vigaszával foglalkozni. Nehéz testű ködök ülnek a mi vidékeinkre. Néha olyan sós a levegő, olyan párák, hogy az embernek nehezebbé esik a lélegzés, még a halászok is vért köhécselenek. De a test mégis megszokja ezt a kellemetlenséget. Meséltem arról, hogy mi messze élünk az olyan vidékektől, ahol a szív jósága kiteljesedhet, de az ábrándjaink vagy a képzeletünk segíthet. Meséltem neki arról, hogy ha írt az uram, nem remegett a keze. Elmondtam azt, hogy nem is csodálkoztam, amikor Jaufre Rudel elszánta magát, hogy újra idevándoroljon, de most nem Jézus és a kereszt szentsége miatt, mint ifjúkorában, hanem őmiatta, Hodierna hercegnő miatt. Hogy bár folyton a távolság és a mértékletesség elveit hirdette, végül győzött a lelkében vagy a szívében valami olyasmi erő, melyet magam sem értek. Igazán, valójában akarta látni, érinteni azt, akiért rajong. A képről nem meséltem.

Látni akar engem, akit szeret?, kérdezte az asszony.

Igen, hercegnő, látni akarja azt, akit szeret.

Lehunyta a szemét, mélyet sóhajtott.

Hiszen már nem él, te szolgál.

Hallgattam, iszonyat fogott el.

Míg te basztál engem, kivégeztetem, tűnődve nevettem.

Magam sem értem, mit csinálok, gyilkos indulat fogott el, hirtelen ráfeküdtem aszott, kielégült testére, és megragadtam a nyakát. Mintha boldogan nézett volna. Megragadtam a nyakát. És aztán nem fojtottam meg. Megbasztam újra, míg ki nem fordult a szeme fehérre. Nehezen ocsúdott.

Levágattam a kezét, szolgál, elvérzett, lihegte.

És megmentettem, érted? Megmentettem!

Hallgattam, égett a hímtagom.

Öltözhetsz, szolgál, sziszegte. És én fölöltöztem, és aztán csak álltam, néztem ki az ablakon, az udvaron zajlott az élet. Lovakat, foglyokat vezettek, kondérokot cipeltek a szakácsok. Hodierna megszólalt.

Nem kétlem, hogy pontosan tudod, mit kell mondanod.

Bólintottam.

Jól van, most eredj. Kapsz pénzt, új lovat, útravalót. Takarodj haza, oda, ahonnan ideevett a fene.

Nem tudom, hogyan támolyogtam ki a palotából. Később valami égő viszketés támadt az ölemre, fekélyek nőttek a hímtagom körül. De ez már csak aztán volt, hogy hazatértem Blaye-be.

Ahogy kiléptem a palotából, odaléptem egy szerzeteshez, alacsony, tömzsi ember volt, a tekintetéből jószág sugárzott. Madarakat etetett.

Atyám, szóltam, Jaufre Rudel, Blaye grófja, hírneves költő, aki számtalan rajongó verset írt Hodierna hercegnő szépségéről, és aki hosszú utat tett meg idáig, hogy lássa a szerelmét, ma elhalálozott.

Hogyan halt meg ez a nemes lelkű férfiú, fiam?

Már komolyan beteg volt, mire ideértünk. Láz gyötörte, hideglelés kínozza, és nem tudta mozdítani a kezét. De még megpillantotta szerelmét, Hodierna hercegnőt, és a karjában halt meg. A hercegnő zárta le a szemét.

Kegyess és szép halál, bölintott a szerzetes, és szórta tovább a magokat a madarainak. Igen, az, mondtam.

Szép halála volt a grófnak, dadogtam. És talán kegyess is.

Indultam hazafelé, és a zsákomban cipeltem két tekerceset. De ezek most nehezebbek voltak a szokásosnál. Mert nem papiruszok voltak bennük. Hanem két levágott, már soha nem didergő emberi kéz. Amelyeket talán valóban megmentett a szerelem távolsága.

Kőríz Imre

A KÖLTŐ KARINTHY

Tanulmány versben

Szapphón kívül nincs még egy nagy költő a világon
Olyan kevés néhány verssel mint amennyit Karinthy írt élete végén
A reformnemzedékhez Egy reggel dátum nélkül Karácsonyi Karének
Számadás a tálentomról Erdő erdő Üzenet a palackban
Még egyszer ilyen hosszan már nem tudnám folytatni akárhogy akarnám
És a szöveggondozást elnézve elhanyagoltabb sincs a nagyok közt
Mindegyik kiadás túl keskeny is ami prózának mondjuk mindegy
De ezekbe a széles sorokat lengetve hadaró egy szuszra beszélő
Versekbe ízenként fojtják bele azt a szuszt sorban a szűk kiadások
Letörve az elhúzódozó mondatok végét aládobva a kiferőnek a maradékot
Kivéve Bán Zoltán András kellő kötetét ahol az ilyen sorrekorder is elfér:
„Mi az amiben egy mi az amitől összefügg mi az amitől kép ez a sok mozaik”
És Abody Bélát de az övé már több mint ötvenéves
Igaz ő pipiskedő bumfordisággal kipontoz egy sort ötvenhétben
Sztálin miatt nyilván ez az ára hogy egyáltalán közölhette a verset
És az előző oldalon kifelejt egy ártatlan másikat úgyhogy
Végül is értelmetlenné indázik csonkulva a mondat
De Ungvári Tamásé rosszabb vegyük csak A reformnemzedékhez című verset
„De” helyett „Se”-vel kezdődik a huszonnegyedik sor
A harmincadikból „...engem idéz idézvé szép régi igéket”
Kimarad az „idéz” és a tizennyolcadik tája se jó sehogyan sem:
„Hiszen önmagamat úgyis csak azzal a minden névnel ritkább örökebb
Senki másra nem illő soha vissza nem térő egyetlen jelöléssel és
Császári rangnál és névnel gőgösebb szólítással e földi téreken: én
Vagy egyetlen nagy »I« betűvel mint az angyali angol önérzet”